

ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА – ЗАПОРУКА УСПІШНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Яна Ткачова,

*молодший науковий співробітник науково-організаційного відділу
Інституту професійної освіти НАПН України, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0001-8881-0603>*

Анотація. Світова спільнота ввійшла в нову епоху, коли ринок праці більше не потребує працівників, які вміють лише відтворювати попередній досвід людства. Нині зростає попит на фахівців із креативним мисленням, здатних до нестандартних рішень, які вміють на високому рівні орієнтуватися в інформаційному просторі, працювати в нестабільних умовах. Сучасному соціальному педагогові для успішної професійної діяльності необхідно опанувати новітні цифрові технології. Саме тому першочерговим завданням професійної освіти у XXI столітті є формування нових професійних компетентностей соціальних педагогів, пов'язаних зі стрімким розвитком цифрового суспільства. У зв'язку з цим до переліку професійно значущих якостей педагога додалася ще одна важлива складова – «інформаційно-цифрова компетентність».

Ключові слова: соціальний педагог, професійна освіта, компетентність, інформаційно-цифрова компетентність.

INFORMATION AND DIGITAL COMPETENCE OF A SOCIAL TEACHER IS THE KEY TO SUCCESSFUL PROFESSIONAL ACTIVITY

Yana Tkachova,

*Junior Research Fellow scientific and organizational department Institute of Vocational
Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine*

Abstract. The global community has entered a new era when the labor market no longer needs workers who can only reproduce the previous experience of mankind. Today, there is a growing demand for specialists with creative thinking, capable of non-standard solutions, able to navigate the information space at a high level, and work in unstable conditions. For successful professional activity, a modern social worker needs to master the latest digital technologies. That is why the primary task of professional education in the twenty-first century is to form new professional competencies of social workers related to the rapid development of the digital society. In this regard, one more important component has been added to the list of professionally significant qualities of a teacher – «information and digital competence».

Keywords: social pedagogy, professional education, competence, information and digital competence.

На сучасному етапі цивілізаційного поступу, ускладненому кризовими явищами, пандемією, широкомасштабними воєнними діями в Україні стрімко розвивається цифровізація і стає повноцінною складовою освітнього простору. Сьогодні цифрові інформаційні та комунікаційні технології замінюють та поступово витісняють друковані видання, що тривалий час слугували основними джерелами інформації.

Зважаючи на динамічне становлення інформаційно-технологічного суспільства, закономірними є зміни обсягу наукових знань у професійній освіті кожні п'ять років. Відтак,

майже повністю оновлюється зміст підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, зумовлюючи багаторівневі комплексні трансформації в освітній галузі.

Вище викладене дає змогу стверджувати: в умовах тотальної реалізації тенденцій діджиталізації однією з основних складових успішної професійної діяльності соціального педагога закладу професійної освіти є інформаційно-цифрова компетентність, що передбачає сформованість уміння системно використовувати цифрові інструменти.

З урахуванням стрімкого розвитку технологій та поширення інформаційного середовища, важливо, щоб соціальні педагоги оперували не лише традиційними методами роботи, а й оволоділи сучасними інформаційними та цифровими навичками, оскільки нині зростає попит на фахівців із креативним мисленням, здатних до нестандартних рішень, які вміють орієнтуватися в інформаційному просторі та якісно працювати в нестабільних мінливих умовах. Відповідно змінюються пріоритети у вимогах до змісту професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів та їхніх компетентностей.

У Законі України «Про освіту» (2017) зазначено, що метою освіти є «всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору». З досягненням означеної мети здатні впоратися соціальні педагоги зі сформованими вміннями працювати з текстовими редакторами, створювати презентації, smart-комплекси, вебсторінки тощо; володіти інноваційними методами та технологіями для ефективного провадження дистанційного, змішаного, асинхронного й синхронного, хмарного навчання, системи управління освітнім процесом тощо. Отже, цифровій підготовці майбутніх фахівців необхідно приділяти особливу увагу в системі неформальної освіти.

У Концепції «Нової української школи» (2016) виділяють десять ключових компетенцій, а саме: спілкування державною (з рідною у разі відмінності) мовами, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадська компетентність, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя. В освітньому середовищі компетентність розглядають як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність (Про освіту, 2017).

Однією з десяти ключових компетентностей Нової української школи (2016) є інформаційно-цифрова до неї входять наступні складові: впевнене та критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність та культуру; володіння основами програмування, роботи з базами даних; алгоритмічне мислення; навички роботи та безпеки в Інтернеті та кібербезпеки; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо).

Підтримуємо позицію М. Антонченко (2018), яка розглядає інформаційно-цифрову компетентність педагога як інтегрований результат особистості педагогічного працівника з оволодіння сучасними цифровими та інформаційними технологіями та їх застосування у власній професійній діяльності, що формується на основі опанування змістовим, діяльнісним і мотиваційним компонентами досвіду роботи з різноманітною інформацією.

Актуальною у контексті дослідницького пошуку вважаємо думку О. Спіріна (2010) щодо шести рівнів розвитку інформаційно-цифрової компетентності: вступний рівень (розуміння необхідності ІКТ для розвитку освіти); мінімально-базовий (вміння користуватися готовими програмними продуктами); базовий (педагог демонструє знання й уміння використовувати основні поняття ІКТ у професійній діяльності); підвищений/поглиблений (педагог вільно застосовує знання з ІКТ у професійній діяльності); дослідницький (вільне використання ІКТ, Інтернет-ресурсів у дослідницькій, проєктній діяльності); експертний (педагог виступає експертом із питань упровадження ІКТ в освітній процес).

Розвиток інформаційно-цифрової компетентності соціальних педагогів у професійних закладах здійснюється шляхом самоосвіти, зокрема, у межах підвищення кваліфікації в умовах післядипломної педагогічної освіти, під час курсів, вебінарів, семінарів, що проводяться науковими установами, закладами вищої, післядипломної освіти.

Інформаційно-цифрової компетентності: соціального педагога є наразі затребуваною проблемою, вирішення якої залежить від організації якісного освітнього середовища, яке спроможне забезпечити можливості для задоволення освітніх потреб та розвитку здобувачів в закладах професійної освіти. Оволодіння нею розширює знання, вміння, навички та можливості кожної людини, а також сприяє зручному життю.

Таким чином, при залученні в освітній процес сучасних інформаційних засобів створюються необхідні умови для формування ІЦК як важливої складової розвитку інноваційної особистості усіх учасників освітнього процесу. Вона виступає важливим аспектом професійної діяльності соціального педагога в сучасному освітньому середовищі. Підвищення рівня цієї компетентності сприяє покращенню якості навчального процесу та соціально-педагогічної підтримки здобувачів у закладах професійної освіти.

Список посилань

Антонченко, М. (2018). *Розвиток інформаційно-цифрової компетенції педагогічних працівників*. Цьома С. П.

Нова українська школа. (2016). Міністерство освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Верховна Рада України. (2017). *Про освіту: Закон України № 2145-19* <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

Спірін, О. (2010). *Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України*. Атіка.